การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

The people's participation in water management of ban saladin community, Mahasawat subdistrict, phutthamonthon district, nakhon pathom province

พระคำหล้า ชยวงค์[1]
Phra Khamla Xayyavong[1]

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม[1]
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ประการ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ในพื้นที่ชุมชนชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 322 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าเอฟ (F - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

อยู่ในระดับมาก 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ การกำหนดเขตอนุรักษ์ การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย การตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการสร้างจิตอาสา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทีมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในด้านการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อชุมชน ไม่ค่อยมีให้ความร่วมมือในการตัดสินใจการจัดการน้ำของชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และจากการเป็นชุมชนใหญ่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ ทำให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ไม่สามารถทำสวน ไร่ นา ได้ดังเดิม เกิดภาวะขยะล้นแม่น้ำ ก่อให้เกิดเป็นน้ำเสียจากที่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ขาดการส่งเสริมในการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อม มีแต่นโยบาย แต่ไม่มีการดำเนินการ แม่น้ำลำคลองในชุมชนมีผักตบชวาและขยะปนเปื้อน และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหลายๆ ช่องทาง เช่นวิทยุชุมชน จุลสารเป็นต้น จัดตั้งกลุ่มย่อย มีประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มประชุมกลุ่มย่อย และจัดประชุมในวันเวลาที่เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังสร้างจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชน เช่นการเก็บขยะในแม่น้ำลำคลองเป็นต้น เพื่อสร้างความรู้สึกในการรักษาแม่น้ำลำคลองให้มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและจะเกิดการร่วมมือช่วยเหลือกันในชุมชนโดยอัตโนมัติ และชุมชนควรมีความร่วมมือในการสำรวจและตรวจสอบคุณภาพน้ำ เช่น กลิ่นและสีของน้ำ การตั้งเครื่องดักไขมัน ตั้งเครื่องปั้นน้ำ เป็นต้น และภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ แก้ไขน้ำเน่าเสีย เพื่อให้ได้คุณภาพน้ำที่ดีกลับคืนมาและนำไปใช้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนได้

คำสำคัญ:การมีส่วนร่วม,การจัดการน้ำ,ชุมชนบ้านศาลาดิน

Abstract

The main objectives of this are: i) to study the public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province; ii) to study the factors affecting the people's participation in water management of the community Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, and iii) to study problems, obstacles and suggestions in public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province. Mixed methodology research was carried out in this study. 322 people in Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom province, were drawn as sample group. The data were collected through questionnaire. The statistical techniques used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (F - test) and One Way ANOVA). The

quantitative data gathered from In-depth Interview with key Informants were analyzed by content analysis technique.

The findings of the study were concluded as follows:

1. The overall public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province was found at the high level with the mean score equal to 3.70. Having considered in each dimension, decision making, operation, benefit and the evaluation all were noticed at the high level. The factors affecting public participation in water management of Saladin community, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province were noted at the high level with the mean score = 4.16. For each aspect, it was found that conservation zone, waste prevention – wastewater, water quality inspection and creating volunteer all were noticed at the high level.

2. For the comparative analysis of factors of public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, namely, sex, education, occupation , income duration time living in the village were found no significant differences on public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province.

3. For the problems, obstacles and ways of public participation in water management of the community, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, it revealed that the People in the community rarely cooperate in organizing activities in the community. The impact on people in the area, they cannot grow the rice and garden and way of people's participation in public relations management have many ways such as social radio make the group have the president of group and meeting, suggest people to garbage collection in the river, etc. In order to create a feeling of maintaining in river and quality in water can be fully exploited and the community will cooperate automatically.

Keyword: Participation ,water management ,ban saladin community

1.บทนำ

โลกเป็นดาวเคราะห์ที่มีสภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตประกอบ ขึ้นด้วยพื้นดินและพื้นน้ำ โดยส่วนที่เป็นพื้นน้ำมีอยู่ประมาณ 3 สวน (75%) และเป็นพื้นดินมีอยู่ประมาณ 1 สวน (25%) น้ำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งงกับชีวิตของพืชและสัตว์อาศัยบนโลก โดยเฉพาะมนุษย์ซึ่ง ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การประมง การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง และการพักผ่อนหย่อนใจซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่หลายประเทศให้ความสำคัญ และ เป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองแบบมีส่วน ร่วมถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกมากกว่า 40 % สิ่งที่น่าตกใจคือคาดว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ แม้ว่าประชาชน 2,100 ล้านคน ได้รับการเข้าถึงการสุขาภิบาลน้ำที่ดีขึ้นตั้งแต่ปี 2553 แต่การขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับน้ำดื่มที่ปลอดภัยยังคงเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อทุกทวีป

ในปี 2554 มีประเทศที่ประสบปัญหาความแค้ลนในน้ำจำนวน 41 ประเทศซึ่งเกือบ 10 แห่งใกล้กับการลดปริมาณน้ำจืดที่ทดแทนและต้องพึ่งพาแหล่งพลังงานทดแทน ความแห้งแล้งและการทำให้แห้งแล้งเพิ่มมากขึ้นทำให้แนวโน้มเหล่านี้แย่ลงในปี 2593 คาดว่าอย่างน้อยหนึ่งในสี่คนจะได้รับผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนน้ำ การประกันการเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและราคาไม่แพงสำหรับทุกๆ 2030 ปีทำให้เราต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาลและส่งเสริมสุขอนามัยในทุกระดับ การป้องกันและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำเช่นป่าไม้ภูเขาชายเลนแล ความหมายของความขาดแคลนน้ำ (Water Scarcity) ความขาดแคลนน้ำสามารถให้ความหมายในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการใช้ของประชากรในการดำรงชีพกับปริมาณน้ำ รวมถึงคุณภาพน้ำ มีรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์โลกชี้ให้เห็นว่า 1 ใน 5 คน ไม่สามารถเข้าถึงน้ำสะอาด และขาดแคลนน้ำดื่ม และประชากรครึ่งหนึ่งของโลกขาดแคลนน้ำสะอาดตามหลักสุขาภิบาล การใช้น้ำเพิ่มขึ้นทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และครัวเรือนในประทศต่างๆเพิ่มขึ้น และเกิดปัญหาทรัพยากรน้ำที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านปริมาณ ปัญหาด้านคุณภาพจากมลพิษในบางพื้นที่ ผลของการขาดแคลนน้ำทำให้ประชากรในพื้นที่ขาดแคลนน้ำมีน้ำดื่มเพียงพอและดื่มน้ำน้อย มากกว่า 5 ล้านคนตายด้วยโรคที่เกิดจากน้ำไม่สะอาดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาและคาดกรณีว่าหากไม่มีการปรับปรุงบริการน้ำและสุขอนามัย ภายใน 20 ปี ประชากร 135 ล้านคนจะเสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวกับน้ำ[1]

จากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ที่ประสบวิกฤติความขาดแคลนน้ำ ได้แก่ อินเดีย จีน และลุ่มน้ำโคโรลาโด ของอเมริกา และแม็กซิโก พบว่าตลอดเวลา 10 ปีที่ผ่านมาปัญหาน้ำมีความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ระดับน้ำในแม่น้ำสายสำคัญของโลกราวครึ่งหนึ่งลดลง น้ำจากแม่น้ำสำคัญ 7 สายมีปริมาณลดลงจนไม่ได้ไหลลงทะเลอีกแล้ว ทะเลสาบราว 500 แห่งของจีนหายไปเพราะการจัดการชลประทานเพื่อการเพาะปลูกขนาดใหญ่ของจีน เนื่องจากในจีนใช้น้ำในกาเพาะปลูกมาก เช่น ผลผลิตข้าวสาลี 1 ตันต้องใช้น้ำถึง 1 พันตัน นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้น้ำใต้ดินเป็นไปอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถสูบขึ้นมาใช้ได้โดยตรงและเป็นส่วนตัว มีรายงานว่าระดับน้ำใต้ดินในจีนอินเดีย เอเชียตะวันตก โซเวียด และ อเมริกาฝั่งตะวันออกลดลง โดยระดับน้ำใต้ดินในอินเดียลดลงจากเดิม 3 ม.ในปี 1999 ภายในปี 2573 การทำให้มีน้ำดื่มที่ปลอดภัยและราคาเหมาะสมจำเป็นต้องมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยและส่งเสริมสุขอนามัยในทุกระดับ ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศน์ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ป่าไม้ ภูเขาและแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดูแล ถ้าหากเราจะลดการขาดแคลนน้ำ นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะส่งเสริมให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและสนับสนุนเทคโนโลยีการบำบัดน้ำในประเทศที่กำลังพัฒนา การเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย[2]

---

[1] Jeffrey, D. S. (2016). From millennium developmentgoals to sustainable development goals.RetrievedJanuary23,2016.from.www.thelancet.com/journals/lancet/article/P.11801406736 (12) 60615-0/fulltext

[2] เป้าหมาย-Global Goals – United Nations in Thailand, **[ออนไลน์]** สืบค้นข้อมูล [20 ม.ย. 2560].

สำหรับประเทศไทยในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาได้เผชิญปัญหาเกี่ยวกับน้ำอย่างต่อเนื่องสถานการณ์ภัยแล้งที่รุนแรง ปริมาณน้ำสำรองในเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม และปนเปื้อนสารพิษอันมีสาเหตุมาจากชุมชนเมือง ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม รวมทั้งอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งวิกฤตน้ำดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้สร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมหาศาล และมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยสาเหตุดังกล่าวนั้นเกิดจากหลายปัจจัยร่วมกัน ทั้งขาดการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ ปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น พฤติกรรมการใช้น้ำ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ทีเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารผ่านทางเสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น 2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดง ความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น 3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูล ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น 4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น 5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็น ผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้อย่างง่ายๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลาขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

น้ำเป็นปัจจัยที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำใน แม่น้ำก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ มนุษย์นำน้ำมาใช้ประโยชน์นานัปการ ทั้งด้านอุปโภค บริโภค การเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง ผลิตพลังงานไฟฟ้า การชลประทาน สถานที่ นันทนาการ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ ตลอดจนการใช้แม่น้ำ แหล่งน้ำเป็นที่รองรับของเสียจาก กิจกรรมต่างๆ ซึ่งน้ำในแม่น้ำแหล่งน้ำธรรมชาติหลายแห่งหลายพื้นที่กำลังอยู่ในภาวะเน่าเสีย และเสื่อมโทรมลง ประกอบกับแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ภาคอุตสาหกรรมทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้

ประโยชน์นั้นขาด การคำนึงถึงข้อจำกัด และ ศักยภาพ ในการรองรับน้ำของแม่น้ำ แหล่งน้ำทำให้แม่นำมีคุณภาพ เหมาะสมสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภคต่อไป[3]

บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ต้นแบบบริหารจัดการน้ำด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนก.) ให้การสนับสนุนและทำงานร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาน้ำในพื้นที่จนประสบความสำเร็จ ในอดีตชุมชนแห่งนี้ใช้น้ำเป็นเส้นทางสัญจรและประกอบอาชีพ ต่อมาเมื่อมีถนนตัดผ่านทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับลำคลองลดลง กระทั่งเริ่มกลายเป็นที่ทิ้งขยะ ทั้งมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำในการทำเกษตร ลำคลองเต็มไปด้วยผักตบชวา ทั้งยังมีปัญหาลำคลองตื้นเขินและตัน ประสิทธิภาพการระบายน้ำลดลง ส่งผลให้คุณภาพน้ำเริ่มเน่าเสียการแก้ไขปัญหาในอดีตชุมชนแก้ปัญหาด้วยใช้จุลินทรีย์รวมถึงอีเอ็มบอลปรับสภาพน้ำแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะจุด ไม่เกิดความยั่งยืน จากนั้นได้แรงบันดาลใจจากชาวปกาเกอะญอ บ้านแม่ละอูบอ.กัลยาณิวัฒนา ในการใช้แผนที่และจีพีเอส เข้ามาเสริมศักยภาพการบริการจัดการน้ำเสียในพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้รู้จักพื้นที่ของตนเองและสามารถนำมาวางแผนในการบริหารจัดการน้ำพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีที่ใช้ เช่น การตรวจวัดคุณภาพน้ำ ติดตั้งถังดักไขมันครัวเรือน และพัฒนากังหันเติมอากาศในน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ การขุดลอกคลองทั่วทั้งใน ตำบลมหาสวัสดิ์ เพื่อให้น้ำในระบบไหลเวียน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและระบายน้ำช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อให้แม่น้ำคงอยู่เป็นสายน้ำหล่อเลี้ยงชีวิตประชาชนให้ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

3.วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

---

[3] เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 2 กันยายน 2549 **กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข** 20 กันยายน, 2549)

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถามถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านสาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 รูป/คน ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง /กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชานทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในพื้นที่กลุ่มชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน 1,646 คน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 14 รูป/คน[4]

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด และ สังเกต พร้อมทั้งใช้อุปกรณ์ประกอบการสัมภาษณ์ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การจดบันทึก เป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึก และรวบร่วมข้อมูล การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

---

[4] เทศบาลตำบลมหาสวัสดิ์, **แผนพัฒนาเทศบาลสามปี (พ.ศ. 2556 – 2558)**, หน้า 8 – 9. (อัดสำเนา).

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ

5. นำเสนอโครงร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

6. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) ใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

7. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จริง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมัน และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 ชุด และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริง ในชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

9. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวมรวมข้อมูลแบบสอบถาม

1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนนายกเทศมนตรีตำบลมหาสวัสดิ์ ขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. นำแบบสอบถาม จำนวน 322 ฉบับ ไปแจกประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในพื้นที่เขตชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

2. การเก็บรวมรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 รูป/คน

2. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 14 รูป/คน

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t - test) ในกรณีที่มีตัวแปรต้น 2 กลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีที่มีตัวแปรต้นตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่า มีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

วิธีการวิจัยคุณภาพ

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว
2. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
3. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาทำการปรับแกไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป
4. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 รูป/คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์
5. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)จำนวน 14 รูป/คน
6. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technigues)

4.ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย รองลงมา คือ ด้านการสร้างจิตอาสา และด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ โดยสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดเขตอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 3.69 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์น้ำไว้ใช้ในการปลูกพืชเพื่อการเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์เขตในการจับสัตว์น้ำ เพื่อรักษาไว้ซึ้งระบบนิเวศน์น้ำ และคือชุมชนของท่านมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อการนำมาใช้อย่างมีประโยชน์ ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมี

ตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน

2. การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 4.33 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ ชุมชนของท่านมีปลูกฝังการทิ้งขยะลงน้ำ แก่เด็กและเยาวชน และชุมชนของท่านมีการลดการใช้สารเคมีชุมชนต่างๆให้น้อยที่สุด เพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกลายเป็นปัญหามูลพิษทางน้ำ

3. การตรวจสอบคุณภาพน้ำ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 4.29 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการวัดคุณภาพน้ำที่ต้องการทราบที่แหล่งน้ำโดยตรง ชุมชนของท่านมีหน่วยงานเข้ามาช่วยตรวจสอบคุณภาพน้ำ ชุมชนของท่านมีคุณภาพน้ำที่ใสสะอาดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และชุมชนของท่านมีการควบคุมตรวจสอบสารเคมีที่มาจากอุตสาหกรรมที่ทำให้น้ำเป็นมูลพิษ

4. การสร้างจิตอาสา การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 4.31 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการกำหนดให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมในการรักษาน้ำ และชุมชนของท่านมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ประชาชนในชุมชนรวมกันเป็นจิตอาสา ร่วมกัน ขุดลอกคูคลองตื้นเขิน ป้องกันน้ำท่วม และชุมชนของท่านมีการปรับปรุงรักษาระบบธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล โดยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 3.76 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน

2. ด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 3.73 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก

ตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน และท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน

3. ด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 3.66 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี ที่มีในชุมชน ท่านมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เมื่อโครงการต่างๆที่ท่านมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและคนส่วนใหญ่ในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมมีการพัฒนามากขึ้นเป็นที่น่าพอใจและเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

4. ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก = 3.66 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการนำปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเห็นในการทำกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมารายงานต่อชุมชนให้ทราบ และท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล

4.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1. ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ชุมชนนั้นก่อนจะมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ทางน้ำได้มีการประชุมประชาชนในชุมชนเพื่อให้ตกลงถึงเขตที่ควรอนุรักษ์ เช่น เขตแม่น้ำใกล้วัดห้ามตกปลา หรือเขตอื่นๆ ที่กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์ เป็นต้น ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กำหนดวิธีจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้น รวมทั้งการกำหนดขอบเขต และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น หรือ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับผู้กระทำผิดดั่งกล่าว เป็นต้น

2. ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ประชาชนในชุมชนได้มีการร่วมมือร่วมใจสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่ชักนำเยาวชนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันการทิ้งขยะหรือช่วยกันเก็บขยะตามแม่น้ำลำคลอง เพื่อป้องกันการเกิดน้ำเสียที่ส่งผลไม่ดีต่อประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจจะก็ให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพ จึงมีการคอบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการ ให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ประชาชนควรให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำรวมทั้งใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐได้มีการกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพของน้ำเพื่อการควบคุมน้ำให้อยู่ในมาตรฐานที่ไม่อันตรายต่อสุขภาพ ลดการใช้สารเคมีต่างๆ ให้น้อยที่สุดเพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกายเป็นมลพิษทางน้ำต่อไป ทางชุมชนจึงได้มีการตรวจสอบติดตามคุณภาพน้ำ เพราะน้ำมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การตรวจสอบคุณภาพน้ำมีหลายวิธี คือการสังเกตสิ่งต่างๆ บริเวณลำน้ำแต่การสังเกตก็ไม่สามารถบ่งบอกคุณภาพน้ำได้ดีเท่าไรนัก

4. ด้านการสร้างจิตอาสา ชุมชนนั้นอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน มีคุณธรรมนำความรู้เท่าทันโลก และเป็นธรรม จิตอาสาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในส่วน ตัวของบุคคลที่จะทาให้มีจิตสาธารณะ ทุกคนคำนึงถึงสาธารณะซึ่งอยู่เหนือความเป็นส่วนตัว มากกว่าการคิดถึงความเป็นธุรกิจ การทำถูกทำชอบ ได้ชื่อว่าทำความดีเพราะเห็นคุณค่าของความดี การเป็นจิตอาสาทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ เป็นสังคมที่มีการให้และแบ่งปันซึ่งกัน และกัน คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งต้องขับเคลื่อนทั้งระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กวัยเรียน เพราะจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง

4.4 ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1. ด้านการตัดสินใจ ประชาชนผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการประชุม ปรึกษาหารือ ได้ร่วมว่างแผนหาวิธีทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน เช่น ปัญหาผักตบชวา ปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเน่า น้ำเสีย เชิงทางผู้นำชุมชนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอปัญหาต่างๆ ทีเกิดขึ้นในชุมชนและได้ออกความคิดเห็นช่วยกันเพื่อจะได้ช่วยกันกำจัดปัญหาเหล่านั้น และช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านั้นช่วยกันหาทางออกด้วยกัน นอกจากนั้นประชาชนยังได้มีส่วนร่วมในการกำจัดผักตบชวา และติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสีย ร่วมกันติดตั้งเครื่องดักไข้มัน ช่วยกันเก็บขยะทีไหลลงตามแม่น้ำ ช่วยกันดูแลคลองน้ำ เพื่อไม่ให้ผักตบชวา ไหลมาค้าง ตามแคมน้ำ ซึ่งจะก็ให้เกิดเป็นปัญหาในการสัญจรทางน้ำไปมา ส่งเสริมความรู้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ในการบริหารจัดการน้ำในการบำรุงรักษา ซึ่งจะก่อให้เกิดมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งน้ำร่วมกัน และรู้จักคุณค่าของแม่น้ำคลองมหาสวัสดิ์

2. ด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำในระดับคลองน้ำ ดำเนินการบริหารจัดการน้ำ โดยกลุ่มบริหารการจัดการน้ำชลประทานร่วมกันบริหารจัดการน้ำภายในคลองน้ำ โดยมีคณะกรรมการกลุ่มตัวแทน ผู้นำชุมชน ซึ่งการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบคือ ต้องมีข้อมูลและความรู้ที่ทำให้เห็นภาพรวมของปัญหา และยังต้องเข้าใจสภาพปัญหาในระดับพื้นที่เป็นอย่างดี การเข้าใจภาพรวมต้องใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีระดับสูง เช่น ภาพถายดาวเทียม หรือมาตรการวัดต่างๆ ช่วยซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันยังต่างคนต่างทำบูรณาการกันไม่ได้ทำให้ระบบเตือนภัย และกลไกการแก้ไขปัญหาไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อมูลระดับพื้นที่ต้องอาศัยข้อมูลความรู้ของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น เช่น ความรู้สภาพภูมิประเทศ เพื่อรักษาต้นน้ำป้องกันน้ำท่วมและนำแล้ง และชุมชนที่อาศัยอยู่แค้มแม่น้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ทำนา เลี้ยงสัตว์ ก็จะขุดคลองร่องยกคันดินเพื่อให้ปลูกต้นไม้ ขุดคลองเชื่อมต่อกันเพื่อระบายน้ำและเป็นเส้นทางสัญจร จัดระบบเปิดปิดน้ำให้เขาส่วนให้สอดคล้องกับการขึ้นลงของน้ำปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้ง น้ำเสียจริงไม่รุนแรงถึงขั้นวิกฤตเพราะมีความรู้ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรในกลุ่มน้ำเหล่านี้จึงต้องเป็นความรู้ท้องถิ่นเหล่านี้มาใช้ประโยชน์

3. ด้านการได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการจากโครงการด้านแหล่งน้ำพบว่าโครงการแหล่งน้ำนำใช้เป็นประโยชน์ใดต้องตรงความต้องการและสามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตร เช่น การเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ประมง ช่วยในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำ ภัยแล้ง แก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำหลากได้ ใช้เพื่ออุปโภคบริโภคและใช้เพื่อธุรกิจ เช่น อุตสาหกรรมในครัวเรือน ท่องเที่ยว การวางแผน การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ส่วนชลประทาน เมื่อชินสิ้นฤดูแล้งกรมชลประทานจะให้ความสำคัญในเรื่องของน้ำอุปโภภคบริโภค ซึ่งจะต้องมีน้ำใช้ตลอดฤดูแล้ง และฤดูฝน เพราะบางครั้งบางปีฝนจะอาจจะมาช้า หรือขาดช่วงจึงจำเป็นที่จะต้องให้มีน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภคตลอด รวมถึงการรักษาระบบนิเวศด้วย การมีส่วนร่วมใน

การรับผลประโยชน์ ยังประสบปัญหาสภาพในการใช้น้ำพื้นที่มีการจัดการที่ไม่เป็นระบบ และด้านการบำรุงรักษาระบบชลประทาน จากปัญหาดังกล่าวพบว่ามีสาเหตุสำคัญมาจากที่ประชาชนผู้ใช้น้ำ มีการใช้น้ำชลประธานไม่เต็มศักยภาพ

4. ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมตรวจสอบประเมินผล โครงการกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ การลงพื้นที่ติดตามประเมินผลโครงการจัดการน้ำ โดยการมีส่วนร่วมในการคอบคุมติดตาม และการประเมินผลการทำงาน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการพัฒนาทีพวกเข้าดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อยเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่จะทำกันเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดขององค์การทั้งหมด การประเมินความเข้มแข็งของชุมชนผู้ใช้น้ำในเดือนกันยายนของทุกปีคนในชุมชนผู้ใช้น้ำจะตอบแบบสอบถามที่เจ้าหน้าที่การจัดการน้ำ นำมาจัดให้เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำข้อมูลไปวิเคราะห์ความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยจำแนกเป็นน้อยมาก ปานกลาง และดีมาก ผลที่ได้สามารถนำไปวางแผน การส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำได้ การสร้างความเข้าใจการมีส่วนร่วม โดยการฝึกอบรม ประชุมศึกษาดูงาน ให้แก่เจ้าหนาที ประชาชนผู้ใช้น้ำ องค์กรส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความเข้าใจ หากสนับสนุนองค์กรเครือข่ายประชาชนในกลุ่มน้ำย่อยให้มีความรู้ ความสามารถในการวางแผนบริหารจัดการน้ำได้ และได้มีหน่วยงานภาครัฐการสนับสนุนก็จะให้เกิดสังคมมีความรู้และการประเมินแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงแก้ไขเป็นตามลำดับจนได้รับความสำเร็จ การประเมินแบบมีส่วนร่วมเป็นประโยชน์เป็นแนวทางที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในข้อมูลจากการประเมินองค์การไม่ใช่เพียงแต่การประเมินครั้งสุดท้ายการควบคุมการกำกับประเมินผลแบบมีส่วนร่วม

4.5 ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การเพิ่มปริมาณที่มากขึ้นของผักตบชวา และวัชพืชหลากหลายชนิดที่ขัดขวางการไหลของแม่น้ำ จากการที่บ้านเรือนประชาชนที่อาศัยตามริมแม่น้ำ หรือบริเวณที่ใกล้เคียงแม่น้ำทิ้งขยะและน้ำเสียที่ใช้ในครัวเรือนลงแม่น้ำ โดยขาดจิตสำนึกต่อผลกระทบที่จะเกิดมลพิษกับแม่น้ำ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนริมฝั่งของแม่น้ำ จากชาวสวนและเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมใช้สารเคมีชนิดต่าง ๆ ในการกำจัดวัชพืช และเพิ่มผลผลิต ก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างทำให้เวลาฝนตกน้ำฝนจึงชะล้างสารเคมีต่าง ๆ โดยที่หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการบริหารจัดการระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการของหน่วยงานในภาครัฐยังมีความคลุมเครือในเรื่องหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแม่น้ำ ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างต่อเนื่องในเรื่องการจัดการมลพิษต่าง ๆ

4.6 แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ควรจัดให้มีแหล่งให้ความ รู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยแหล่งความรู้ดังกล่าวไม่จำกัดเวลาสามารถดูเมื่อไหร่ก็ได้ เช่น มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งพบปะพูดคุยกัน ให้ประชาชนทุกช่วงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชนหรือต่อแผนการจัดการน้ำ และพัฒนาชุมชนร่วมกัน ร่วมถึงแสดงปัญหาความคิดเห็นได้อย่างเสรี เช่น มีกล่องรับความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ไปแสดงในที่ประชุมเพื่อร่วมกันรับรู้ รับฟัง และตัดสินใจ มีการเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับอาชีพและสภาพชุมชน การดำรงชีวิตของคนส่วนมากใน

ชุมชน ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ เช่น มีชุมชนออนไลน์ หรือควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการกล้าแสดงออก ตลอดถึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งกว่าที่เป็นอยู่

5.อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นการอภิปลายผล ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย รองลงมา คือ ด้านการสร้างจิตอาสา และด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บัณฑิต เผ่าวัฒนา**[5] ยังได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งคลองแม่ข่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับน้อยมากแหล่งข่าวสารที่ได้รับรู้มากที่สุดมาจากมาจากหอกระจายข่าวของชุมชน ในอดีตน้ำในคลองแม่ข่าสามารถนำมาใช้อุปโภคในครัวเรือนได้ แต่ในปัจจุบันน้ำในคลองแม่ข่าเน่าเสียไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ส่วนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะช่วยลดปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า รองลงมาเป็นการรับรู้การใช้ทรัพยากรน้ำจะต้องมีการวางแผนป้องกันและคอบคุมน้ำเสียอันเกิดจากการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ในครัวเรือนน้ำเสียจากครัวเรือนจะต้องผ่านระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยให้ไหลลงสู่คลองแม่ข่า และรัฐควรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความเรื่องน้ำเสียจากครัวเรือนกับประชาชนมากขึ้นกว่าเดิม จากการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าเพียงบ้างครั้ง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกและความตระหนักในการรักษาของในคลองแม่ข่า เมื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่าการศึกษาการประกอบอาชีพและการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันมีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่น้ำคลองแม่ข่าที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสาคร กุลวฑฺโน (ทายัง)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.24 เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตาม

[5] บัณฑิต เผ่าวัฒนา, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, **วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548).

ค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านติดตามประเมินผล 3.27 ด้านการวางแผน 3.24 ด้านการบริหารดำเนินงาน 3.23 ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน 3.21 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรีด้านการบริหารงานดำเนิน แตกต่างกัน 3) ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารทุกเรื่องทุกส่วนงานต่างๆนั้นจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนเป็นสำคัญ และที่สำคัญ คือ จะต้องนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อาทิ เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 อคติธรรม 4 สังคหะวัตถุ4 สัปปุริสะธรรม 7[6]

[6] พระมหาสาคร กุลวฑฺโน (ทายัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556).

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชุติวรรณ สิทธิเลิศ**[7] ได้มีการศึกษา ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าองค์กรผู้ใช้น้ำมีวิธีคิดในการจัดการน้ำที่มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการผลผลิต และชนิดพืช ซึ่งเป็นวิธีที่คิดขึ้นอยู่กับการจัดสรรน้ำของโครงการชลประทาน การจัดองค์ผู้ใช้น้ำจึงมีลักษณะเป็นทางการ และสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในการจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำระบบเหมือนฝายซึ่งเป็นองค์กรในรูปแบบเก่า อย่างไรก็ดีเมื่อศึกษาถึงกิจกรรมพื้นฐานทางชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำแล้วพบว่าองค์กรผู้ใช้น้ำมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการน้ำเองได้ ในขณะที่เครื่องมือใช้ในการจัดการน้ำได้แก่ ศีลธรรมในจิตใจ จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้องค์กรผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำกับโครงการชลประทานทุกขั้นตอน โดยเสริมสร้างศักยภาพที่มีอยู่แล้วให้มีเข้มแข็งมากขึ้น และเตรียมกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้โอนกรรมอำนาจบริหารการจัดการน้ำให้องค์กรผู้ใช้น้ำต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศรีธรณ์ โรจนสุพจน์** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของ ชาวบ้านห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อ่อน จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านห้วยแก้วในยุค บุกเบิกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับป่าอย่างมาก ไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือความเชื่อในยุคนี้ ชาวบ้านใช้ป่าและรักษาป่าควบคู่กันไป เป็นการจัดการป่าตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ต่อมาเมื่อรัฐนำป่าห้วยแก้วให้เอกชนเช่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งชุมนุมเรียงร้องจนได้ป่ากลับคืนมา และได้ชื่อว่าเป็นป่าชุมชนแห่งแรกของประเทศไทย แต่ก็ต้องแลกมาด้วยชีวิตและสายสัมพันธ์ของชุมชน เมื่อได้ป่ากลับคืนมาชาวบ้านห้วยแก้วจัดการป่าชุมชนโดยจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน มีการวางแผน ตั้งกฎเกณฑ์ และมีการดำเนินงาน แต่ก็มีความกระตือรือร้นในช่วงเวลาหนึ่ง และพบว่าการสื่อสารภายในชุมชนช่วงเกิดวิกฤติการณ์ชาวบ้าน ใช้สื่อหลายรูปแบบและเป็นระบบ การสื่อสารมีลักษณะที่มีชาวบ้านเป็น ศูนย์กลาง[8]

ผลตามสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเชิงสังคม สามารถอภิปรายได้ ดังนี้**ปัจจัยส่วนบุคคล** พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา พยัคฆพงษ์** ได้วิจัยเรื่อง “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน แตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

---

[7] ชุติวรรณ สิทธิเลิศ, ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแตง จังหวัดเชียงใหม่, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546).

[8] ศรีธรณ์ โรจน์สุพจน์,“การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้วกิ่งอำเภอแม่อ่อนจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพายัพ, 2548).

ท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน[9] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองกี่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน[10]

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เชิงทฤษฎี เชิงนโยบายเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสาหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

2. ภาครัฐควรมีการสร้างความสนใจเรื่องผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ และมีการพัฒนาชุมชนอย่างโปร่งใส

3. ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและมีการชี้แจงรายละเอียดแต่ละโครงการให้ประชาชนรับรู้โดยทั่วกัน

4. ภาครัฐควรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักความสามัคคี ปรองดองกัน มีความห่วงใย มีจิตใจเอื้อเฟื้อแบ่งบันกัน และปลูกฝังจิตสำนึกให้รักบ้านเกิดมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมใน การประเมินผล และสรุปผลการจัดการน้ำมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยประเมินทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนต่อไป

2. ประชาชนควรสนใจเรื่องการจัดการน้ำ และควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนในการจัดการน้ำให้มากขึ้นกว่าเดิม

3. ประชาชนควรเห็นประโยชน์ของชุมชน มากกว่าประโยชน์ส่วนตนให้มากขึ้น

4. ประชาชนควรสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบให้กับตนเองเพื่อสร้างจิตสำนึกรักทรัพยากรน้ำให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำให้เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ

2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบพุทธบูรณาการเครือข่ายพหุภาคีในการบริหารจัดการน้ำบนฐานพลังท้องถิ่น

---

[9] กาญจนา พยัฆพงษ์, “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551).

[10] สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองกี่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553).

3. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบและเครือข่ายการเสริมสร้างจิตสำนึกรักทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในชุมชน

4. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างพลังเครือข่ายเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กาญจนา พยัคฆพงษ์, “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนาศาสตร์มหาบัณฑิต**,บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551).

ชุติวรรณ สิทธิเลิศ, ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแตง จังหวัดเชียงใหม่**, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546).

เทศบาลตำบลมหาสวัสดิ์, **แผนพัฒนาเทศบาลสามปี (พ.ศ. 2556 – 2558)**,หน้า 8 – 9. (อัดสำเนา).

บัณฑิต เผ่าวัฒนา, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, **วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548).

เป้าหมาย-Global Goals – United Nations in Thailand, **[ออนไลน์]** สืบค้นข้อมูล [20 ม.ย. 2560].

พระมหาสาคร กลฺวฑฺฒโน (ทายัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556)

ศรีธรณ์ โรจน์สุพจน์,“การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้วกิ่งอำเภอแม่อ่อนจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต,** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพายัพ, 2548).

สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองกี่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553).

เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ 2 กันยายน 2549 **กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข** 20 กันยายน, 2549).

Jeffrey, D. S. (2016). From millennium developmentgoals to sustainable developmentgoals.RetrievedJanuary23,2016.from. www.thelancet.com/journals/lancet/article/P.11801406736 (12) 60615-0/fulltext